

Bijlage Voortgangsbrief NPVR - Stand van Zaken per regio

Deze bijlage geeft een overzicht van de voortgang van het Plan voor de regio in de elf regio's die centraal staan binnen het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR). Deze stand van zaken is gefocust op de samenwerking tussen rijk en regio binnen het NPVR. Daarnaast werken het rijk en de regio's ook samen via andere trajecten en programma's aan het versterken van de leefbaarheid, zoals de Regio Deals, die in bijna alle elf regio's actief zijn. De voortgang hiervan is al eerder aan uw kamer gestuurd en is niet verwerkt in dit document.

Achterhoek

Het Plan voor de regio in de Achterhoek krijgt steeds meer vorm. Het fungeert als verbindend kader voor bestaande initiatieven zoals Achterhoek Toerisme en het Regionaal Programma Ondernijning & Veiligheid, zonder koerswijziging maar als versterking van bestaande samenwerking. De Achterhoek Visie vormt hierbij de basis. In december 2025 is de conceptlijn vastgesteld door de Achterhoek Board en Raad. Hierin zijn samenwerking, hoofdinzet en ontwikkellijnen beschreven, als basis voor verdere uitvoering. In het eerste kwartaal van 2026 volgt verdieping in de regio en met betrokken departementen, met als doel een gedragen concept Plan voor de Regio en vervolgens een gezamenlijke uitvoeringsagenda in 2026. Demografische ontwikkeling is de meest ingrijpende en doorsnijdende opgave voor de Achterhoek. De vergrijzing en ontgroening beïnvloeden vrijwel alle thema's; van arbeidsmarkt en onderwijs tot zorg, de inrichting van onze regio en leefbaarheid. Tegelijkertijd biedt de regio, juist door haar schaal, samenwerkingskracht en innovatievermogen een plek waar we oplossingen ontwikkelen die ook relevant zijn voor andere regio's in Nederland.

Regio Emmen (Zuid- en Oost-Drenthe)

De Regio Zuid- en Oost-Drenthe, bestaande uit de gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen en Hogeveen, noemt zichzelf inmiddels Regio Emmen. Zo is duidelijk wat de centrumstad is, maar ook dat de regio verder reikt dan het zuidoosten van Drenthe. Regio Emmen werkt toe naar een koers van de regio als input voor het Plan voor de regio. Begin 2026 wordt deze koers in de regio vastgesteld waarna gesprekken met stakeholders en departementen zullen plaatsvinden om gezamenlijk toe te werken naar het Plan voor de regio. Medio 2026 wordt het Plan voor de regio ter vaststelling voorgelegd aan rijk en regio waarna wordt verder gewerkt aan een uitvoeringsagenda. De regio staat voor de opgaven: gezondheid en veerkracht, economie en arbeidsmarkt, leefbaarheid en mobiliteitsarmoede. Brede welvaart is het kompas, met focus op een gezonde leefomgeving, ontwikkelkansen en een toekomstbestendige economie. De regio zet in op drie onderling verbonden programmalijnen. De programmalijn 'innoveert' heeft de ambitie de regio op het gebied van economie, onderwijs en innovatie in 2050 koploper in de hightech maakindustrie en groene chemie en energie te maken. De programmalijn 'verbindt' wil bewerkstelligen dat de regio wat betreft bereikbaarheid en infrastructuur in 2050 fysiek optimaal en voor inwoners gezond, veilig en sociaal verbonden is. De derde programmalijn 'leeft' zet in op wonen en leefbaarheid onder meer door realisatie van 30.000 extra woningen in groene, gezonde en verbonden buurten.

Noard-Fryslân

Noard-Fryslân werkt aan een concept Plan voor de regio, dat begin 2026 gereed is voor vaststelling door gemeenten, provincie, Rijk en Wetterskip Fryslân. Noard-Fryslân staat voor grote opgaven op het gebied van ruimte, leefbaarheid en economie. De druk op de schaarse ruimte door energie, landbouw en defensie vraagt om zorgvuldige ruimtelijke afstemming. Tegelijk verdwijnen basisvoorzieningen, wat de leefbaarheid en sociale samenhang aantast. Het gebied moet ook aandacht hebben voor de dijkversterking, verzilting en effecten van klimaatverandering. De woningmarkt kent tekorten, vooral aan betaalbare en levensloopbestendige woningen, terwijl verduurzaming lastig is voor lage inkomens. Ook de zorg kampt met personeelstekorten en beperkte beschikbaarheid. Slechte OV-bereikbaarheid leidt tot vervoersarmoede. De economie heeft behoefte aan innovatie, jong talent en duurzame groei. In het onderwijs spelen dalende leerlingaantallen, schoolsluitingen en onvoldoende aansluiting op de arbeidsmarkt. Deze opgaven zijn geïnventariseerd met betrokkenheid van ambtenaren, experts en maatschappelijk partners. In de komende periode wordt in een feedbackronde input opgehaald voor waar de regio wil beginnen met het versterken van de leefbaarheid. Ook jongeren worden hierbij betrokken en we sluiten aan bij de zogenaamde Tienskipdagen in de regio. Hier gaan we in gesprek met jongeren van het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs over hun blik op de toekomst. In lijn met *Elke Regio Telt!* kiest Noard-Fryslân voor nabij bestuur, lokaal maatwerk en handelingsgericht vertrouwen.

Waarbij samenwerking, maatwerk en investeringen in leefbare dorpen en duurzame ontwikkeling essentieel zijn. Het Rijk wordt betrokken bij het vormgeven van een toekomstbestendige aanpak.

Zuidoost-Fryslân

De regio Zuidoost-Fryslân heeft de afgelopen periode intensief gewerkt aan het Plan voor de regio. Vanaf de start is gekozen voor een brede, gezamenlijke aanpak waarin Rijk, regionale overheden, maatschappelijke organisaties en Generatie Fryslân³⁵ nauw hebben samengewerkt. Het concept Regioplan is zo goed als klaar en wordt de komende periode voorgelegd aan de betrokken organisaties voor aanscherping waarna begin 2026 de besluitvorming volgt. Het NPVR vormt het overkoepelende kader waarin overheid, onderwijs, welzijn, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven samenwerken aan een vitale toekomst. Het Regioplan fungeert daarbij als kompas: het verbindt regionale opgaven met de landelijke ambitie om brede welvaart te vergroten. Acht samenhangende vraagstukken staan hierbij centraal: betaalbaar en passend wonen, een duurzaam en toegankelijk landschap, een gezonde leefomgeving, toegankelijke basisvoorzieningen, duurzame en toegankelijke mobiliteit, een sterke en verbonden samenleving, onderwijs dat werkt voor de toekomst en een duurzame en veerkrachtige economie.

Innovatie is de motor die deze beweging aanjaagt. Niet door telkens opnieuw te beginnen, maar door bestaande initiatieven te versterken, kennis te delen en vernieuwende oplossingen te ontwikkelen. Om dit duurzaam te organiseren, wordt een Strategische Alliantie Zuidoost-Fryslân opgericht: een gelijkwaardige samenwerking van overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke partners, ondersteund door een jongerenboard.

Noord- en Oost-Groningen

Het NPVR in Noord- en Oost-Groningen kent een andere insteek dan in de overige regio's, vanwege de ontwikkeling van Nij Begun. Met Nij Begun hebben we feitelijk al een regio-agenda. Toch zien wij het NPVR als een essentieel onderdeel van de aanpak die onze regio nodig heeft. Nij Begun biedt herstel en perspectief, en investeert via verschillende agenda's in de toekomst van onze regio. Deze agenda's zijn echter niet allesomvattend en worden expliciet ingezet als 'plus op de basis'. Met het NPVR zetten we juist in op die basis, omdat we zien dat die nog steeds onder druk staat. De Rijksuniversiteit Groningen analyseert ons voorzieningenaanbod en de druk daarop. Dit doet ze in het licht van ontwikkelingen die onze regio extra kwetsbaar maken, ontgroening en vergrijzing voorop. Daarna richt het onderzoek zich op de mogelijke oorzaken van die druk, zoals beleids- en financieringskeuzes, maar ook de (veranderende) verantwoordelijkheden van overheden en organisaties en hun onderlinge samenwerking. Het onderzoek, afgerond in het voorjaar van 2026, vormt de basis voor een nieuw handelingsperspectief met Rijk en regio. Tijdens het proces wordt al gekeken naar directe acties, met betrokkenheid van inwoners, ondernemers en organisaties. Met het NPVR versterken we de basis, waardoor ook de effecten van Nij Begun op lange termijn behouden blijven.

Noord-Limburg

De regio Noord-Limburg is met ingang van 1 januari 2026 een entiteit conform WGR. De regio is druk bezig met de inrichting hiervan en met het actualiseren van de regionale visie met als stip op de horizon 2045. Deze nieuwe regiovisie dient als uitgangspunt voor het Plan voor de regio. In januari 2026 is een regiodialoogsessie georganiseerd waarvoor de diverse departementen, de provincie, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en jongeren zijn uitgenodigd om op basis van de nieuwe visie en een aantal opgaves met elkaar in discussie te gaan over de ingrediënten van het Plan voor de regio. De uitkomsten van deze sessie worden vervolgens nog aan een aantal gremia voorgelegd; zoals het Economic Development Board en het Leer-ontwikkelnetwerk om te komen tot scherpe keuzes. Dit vindt plaats in de maanden maart en april 2026. Het concept regioplan wordt voorgelegd aan de deelnemende departementen en het Algemeen Bestuur van de nieuwe entiteit van de regio. Vaststelling van het regioplan is voorzien in juni 2026. In het najaar wordt aansluitend de uitvoeringsagenda opgeleverd. Hoewel nog niet bepaald is welke opgaven onderdeel zullen uitmaken van het Plan voor de regio kunnen we op basis van eerdere Regio Deals en gegevens over onder andere brede welvaart, arbeidsmarkt, economie etc. wel opgaven onderscheiden. De arbeidsmarkt is structureel krap door vergrijzing, migratie van jongeren, de aanzuigende werking van de regio Eindhoven en een lager opleidingsniveau dan landelijk gemiddeld. Daarnaast is de Noord-Limburger minder gezond dan gemiddeld en staat de leefbaarheid van het platteland onder druk. De transitie in de agrarische sector, de vitaliteit van gemeenschappen, circulariteit en het woon/ruimte dossier vragen aandacht.

Midden-Limburg

In de zomer van 2025 is door de Samenwerking Midden Limburg een kopgroep van 3 burgemeesters (Weert, Roermond en Maasgouw) aangesteld. Zij hebben de opdracht gekregen om eind 2025 een plan van aanpak op te leveren voor het maken van een Plan voor de regio Midden-Limburg. Het plan van aanpak is besproken in de regio en wordt in het 1^e kwartaal van 2026 vastgesteld in de 7 colleges van B&W. Op het moment van schrijven is de verwachting dat het opstellen van het Plan voor Midden-Limburg een doorlooptijd van een jaar kent. Vervolgens wordt gestart met het maken van een uitvoeringsagenda tussen Rijk en Regio. Het Plan voor de regio zal aansluiten bij de Regio Deal Midden-Limburg wat zich richt op leefbaarheid, landschap, landschap en klimaat, economie, onderwijs en arbeidsmarkt en verstevigen van de regionale samenwerking. Na een brede verkenning worden hoofdpogaven gekozen waar Rijk en provincie sturing kunnen bieden. Wanneer een eerste beeld is bij toekomstperspectief van de regio, dan worden inwoners en stakeholders worden betrokken bij het toekomstperspectief voor 2050, met de vraag: *wat zou jij kunnen of willen bijdragen aan dit toekomstperspectief?*

Zuid-Limburg

Voor de regio Zuid- Limburg is afgesproken dat de 'Agenda Zuid-Limburg' wordt beschouwd als de basis voor het Plan voor de Regio Zuid-Limburg. Om dit ook als zodanig in gang te zetten, werkt de regio aan een kopnotitie en wordt gelijktijdig bekeken in welke mate de inhoud van de 3 programmalijnen voor het NPVR kan worden geconcretiseerd. De belangrijkste opgaven en kansen in Zuid-Limburg zijn integraal samengebracht in de kopnotitie en vervolgens programmatisch beschreven in de lijnen (1) grensoverstijgende kenniseconomie, (2) toekomstbestendig landschap en (3) aanpakken van onaanvaardbare achterstanden. In lijn 1 gaat het in het bijzonder om het verder uitgroeien van Zuid-Limburg tot een internationale, innovatieve kenniseconomie, het versterken van de economische corridor die Zuid-Limburg verbindt met andere economische regio's en het ontwikkelen van de regio als een grensoverstijgende '30-minuten-regio'. Lijn 2 vraagt om een samenhangende 'groenblauwe aanpak'. Lijn 3 betreft het terugdringen van sociaaleconomische achterstanden en het creëren van sociale, gezonde en veilige leefomgevingen. De focus voor de eerstkomende vier jaar wordt gelegd op het in beeld brengen van de groeiopgave/-ambitie in Zuid-Limburg (Ontwerp Nota Ruimte) en de daarmee samenhangende brede verstedelijkingsopgave van de regio, die voornamelijk in de Verstedelijkingsstrategie Limburg Centraal zal worden vormgegeven. Op korte termijn ligt de focus op de uitvoering van de regio deals 6e tranche, die nadrukkelijk is vormgegeven vanuit de Agenda Zuid-Limburg. Zo wordt, samen met stakeholders uit de regio zoals de kennisinstellingen, gewerkt aan programma's rondom talentrijke regio, ruim baan voor ondernemerschap (MKB), aantrekkelijk vestigingsklimaat (werklocaties) en circulaire economie. Ook wordt gewerkt aan een aantal grote ontwikkelingen zoals de transitie van Chemelot, de doorontwikkeling van de campussen, de Einstein Telescope, de AI Gigafactory net over de grens en de transitie van het landelijk gebied. Via de uitvoering van de Regio Deals worden ook jongeren en inwoners betrokken in het proces.

Kop van Noord-Holland

De Kop van Noord- Holland wil met een brede regioalliantie van gemeenten, bedrijven en maatschappelijke organisaties de vervolgstap zetten naar het Plan voor de regio. Zij worden gevraagd om actief mee te denken én mee te doen. Jongeren krijgen een belangrijke rol, want het gaat tenslotte om hun toekomst in hun regio. In het plan wordt onder andere aandacht gegeven aan de nationale opgaven waar de regio aan bijdraagt; de energietransitie, de groei van Defensie in het maritieme cluster, de ontwikkeling van nieuwe technologieën en producten voor duurzame energie en nucleaire geneesmiddelen bij het Energy & Health Campus in Petten en voedselzekerheid met innovaties in Agriport en Seed Valley. Met steun uit het NPVR zijn recent twee procesmanagers aangesteld om het regioplan te realiseren. Het streven is om het plan medio 2026 af te ronden, waarna een uitvoeringsagenda wordt opgesteld. Ondertussen wordt er al volop ingezet op samenwerking tussen de vier gemeenten in de Kop van Noord-Holland. De regio kent uitdagingen op het gebied van onderwijs, zorg en inkomen. De regio kent grootstedelijke opgaven die van generatie op generatie overgaan, terwijl in het landelijk gebied leefbaarheid en bestaanszekerheid onder druk staan door grote afstanden tot voorzieningen en werk. Jongeren vertrekken voor opleiding, werk of een woning; ouderen blijven achter. Dit leidt tot verschraving van voorzieningen zoals scholen, winkels en sportclubs. Daarbovenop vormt de beperkte bereikbaarheid door lange afstanden en beperkt openbaar vervoer een groeiend probleem. Een strategisch advies over deze opgaven en de kansen van de regio, opgesteld aan de hand van

gesprekken met bestuurders, ondernemers en andere betrokkenen, vormt de basis voor het Plan voor de regio.

Twente

Het NPVR wordt in Twente getrokken door de Twenteboard, de triple helix organisatie. Alleen een integrale aanpak vanuit de drie O's (overheid, ondernemers en onderwijs) zal de gewenste impact hebben op de opgaven. De Young Twenteboard is het jongeren klankbord van de Twenteboard en de regio. Zij zorgen ervoor dat het jongerenperspectief wordt gehoord in de besluitvorming. Het Plan voor de Regio is in november besproken met de ministeries en de inzet vanuit de regio is in december vastgesteld in de Twente Board. Na afronding van de gesprekken met ministeries en hun akkoord dat begin 2026 voorzien wordt, kunnen we starten met het gezamenlijk opstellen van een uitvoeringsagenda voor de komende vier jaren.

Omdat Twente kansrijk is om op lange termijn een grotere rol in het ruimtelijk-economisch systeem van Nederland te gaan vervullen, richt het plan zich op het realiseren van een schaalsprong voor de regio in lijn met de conceptnota Ruimte en de lopende gesprekken over verstedelijking. Vanuit de economische- en innovatiekracht van Twente, de basis onder de brede welvaart van de regio, is er aandacht voor het versterken van de sociale structuur, zodat iedereen mee kan doen en kan bijdragen aan en profiteren van deze schaalsprong. Dit is hard nodig want Twente kent grootstedelijke problematiek als ook de kenmerken en uitdagingen van een grensregio. Het plan voor de regio bevat een 21-tal opgaven waaraan de regio langjarig samen met het Rijk aan wil gaan werken. Centraal staat de ambitie om een economische schaalsprong te realiseren met bijbehorende groei van banen, woningen en voorzieningen (+ 100.000 inwoners tot 2050). Daarbij is de opgave om door te groeien als hightech hotspot. Belangrijk is de samenwerking met Duitsland. Ook is van belang om te investeren in een beter woonklimaat zodat Twente aantrekkelijker wordt voor talent, zodat de kleinere kernen en dorpen vitaal blijven, zodat inwoners langer en gezond zelfstandig kunnen wonen, en zodat energie armoede niet meer voorkomt. Een optimaal aanbod van en de bereikbaarheid van onderwijs op alle niveaus is cruciaal voor het ontwikkelen van de (toekomstige) Twentse beroepsbevolking. Ieder talent telt in Twente dus en daarom zetten we ook in op ongekend talent en sociale achterstanden.

Zeeuws-Vlaanderen

Het Plan voor de regio in Zeeuws- Vlaanderen bouwt voort op de Strategische Regiovisie en de Regio Deals en sluit aan bij het toekomstperspectief Zeeland 2050. Maar er is meer nodig. De ambitie is groeien met 20.000 inwoners naar een regio van 125.000 inwoners om voorzieningen te behouden en economische kansen te benutten. Het Plan voor de regio zal in het voorjaar van 2026 worden vastgesteld waarna wordt verder gewerkt aan een uitvoeringsagenda. De Uitvoeringsagenda concretiseert de inzet, met aandacht voor maatschappelijke coalities, monitoring en samenwerking. Stakeholders en inwoners worden actief betrokken, met speciale aandacht voor jongeren als dragers van de toekomst. De regio verwacht de Uitvoeringsagenda medio 2026 gereed te hebben. De regio kent sterke sectoren zoals (chemische) industrie, havengebied North Sea Port, landbouw, zorg en toerisme. Hoewel landelijk de bevolking groeit, is het inwoneraantal in de regio achtergebleven. De regio kent een hoge vergrijzing en ontgroening. Jongeren vertrekken voor studie en keren niet terug, waardoor er een structurele krapte op de arbeidsmarkt ontstaat. Daarnaast zijn er sociale problemen zoals lage gezonde levensverwachting, eenzaamheid, overgewicht en psychische klachten. Ook onderwijsvoorzieningen staan onder druk door een weglek van leerlingen naar België. De verschraving van voorzieningen en beperkte bereikbaarheid – door grote afstanden, weinig openbaar vervoer en het ontbreken van een treinverbinding – versterken deze uitdagingen. Zeeuws-Vlaanderen richt zich op het creëren van een goed vestigingsklimaat voor huidige en nieuwe inwoners door het creëren van een duurzaam en bereikbaar voorzieningenniveau.